

HIZLI VE ETKİLİ OKUMA

Kadir YERCI*

Hızlı ve etkili okuma, klâsik okuma tarzının yerine geçen alternatif ve modern bir okuma tarzıdır. Klâsik okuma tarzı, birçok kötü okuma alışkanlığını içinde taşır. Bu kötü okuma alışkanlıkları, başka kişilerle ortaklaşa yaşandığından, "kötülüklerinin" pek farkında olunmaz. Oysa; bu alışkanlıkları, rastlanma sıklığına göre belirlemek ve sıralamak mümkündür. Bunlar; dudaklarla okumak, ses tellerinin titremesi, iç ses ile okumak, kelime kelime okumak vb. 'dir. Bu kötü okuma alışkanlıkları, çocukluğumuzdan beri getirdiğimiz alışkanlıklardır. En önemli nedeni de; kelimeleri öteden beri "anlam dolu sesler" olarak düşünmemiz ve öyle algılamamızdır. Bu temel yanlışlı, bütün okuma çabamızı bozan, okuma hızımızı azaltan ve bizi kas gücü harcamak zorunda bırakıp çabucak yoran bir etkendir.

İşte, alternatif ve modern okuma tarzı olarak "hızlı ve etkili okuma", bu noktada büyük bir ihtiyaç ile ortaya çıkmaktadır. Yani bizim okuma çabamızı kolaylaştıran, okuma hızımızı artıran ve (konuşma faaliyetini yürüten organlar olarak ağız, dil, dudak, damak, gırtlak... bütünüyle dinlenmeye çekildiğinden) kas gücü harcamak zorunda bırakmayan bir okuma tarzı, gerek bir ihtiyaç olarak, gerek göz ve beyin ilişkisinin okuma sürecindeki analizini olabildiğince netleştiren bir bilimsel gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Bilimin ilerleyişi de, "daha az doğru" nun yerine "doğru" yu koyarak, yanlışlardan arınma süreciyle ilerleyen bir süreç değil midir?

Kötü okuma alışkanlıklarının saptanıp sıralanmasıyla önemli bir adım atılmış olmaktadır. Sonra, bu alışkanlıklardan arınma süreci başlamaktadır. Bu süreç, her tür şartlanmanın kırılması süreci gibi zor ve zahmetli, ancak sonucu bakımından da o denli mutluluk ve hoşnutluk getiren bir süreçtir.

Genellikle hızlı ve etkili okuma, yukarıda belirttiğimiz gerçeklerin ışığında hazırlanan ve ciddi bir eğitim programını içeren hızlı ve etkili okuma seminerlerinin kazandırdığı bir yetenektir. Katılımcının, kendini aşma sürecini yaşamasının getireceği stres dahi bu programlarda değerlendirilerek, hızlı ve etkili okumanın kişiye kazandıracağı en büyük ödül olarak, ona zaman hediye edilmektedir.

Böylece, hızlı ve etkili okuma yeteneğinin kazanılmasında, ulaşılması gereken üç temel amaç ortaya çıkmaktadır :

- 1) Okuyucunun kötü okuma alışkanlıklarından kurtarılması,
- 2) Okuyucunun iç potansiyelinin değerlendirilmesi,
- 3) Yazılı bir metni görmenin "anlık bir refleks" e dönüştürülerek, okumanın hızlandırılması.

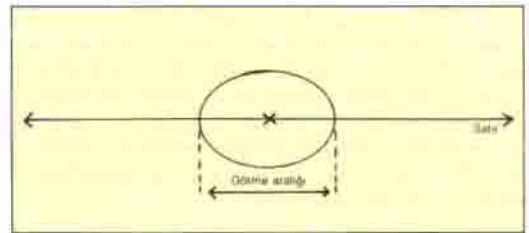
Hızlı ve etkili okuma seminerlerinde bu amaçlar, tachistoscope adı verilen özel bir aygıt kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Tachistoscope aygıtı, yukarıdaki amaçları şu işlevleri yerine getirerek gerçekleştirilmektedir :

- 1) Görme aralığını genişletmek,
- 2) Konsantrasyonu artırmak,
- 3) İç sesi yok etmek.

Bu üç maddedeki kavramlara daha yakından bakalım :

GÖRME ARALIĞI

Okuyucunun başlı bir satır üzerinde, bir bakışta kavrayabildiği sayısal veya alfabetik karakter toplamıdır :

Görme aralığının önemi şuradadır : Yapılan bilimsel araştırmalar, gözün, satır üzerinde gezdiği sırada değil, durduğu sırada okuduğunu göstermektedir. Göz, satır üzerinde durduğu sırada, elips şekli gösteren bir alan içindeki sayısal veya alfabetik karakterleri

* Yönetim Geliştirme Merkezi Eğitim Uzmanı

okur. İşte bu alanın genişletilmesi, hızlı ve etkili okumanın birinci amacıdır. Böylece göz, tek bir satırı daha az durak yaparak okuyacaktır. Yapılan araştırmalar, okuma sırasında kullanılan zamanın % 94'ünün, gözün durak yapması sırasında, % 6'sının ise geçişlerde (durak aralarında) olduğunu göstermektedir. Ortalama okuyucuda gözünü her durakta kullandığı zaman ise 1/5 saniyedir.

KONSANTRASYON

Konsantrasyon, ilgi yoğunlaşmasıdır. Konuya verilen öneme, zihnin uğraşı konularını sistemli olarak sıralayıp sıralamadığına, subjektif değer yargılarına, alışkanlıklara ve psikolojik yapıya göre konsantrasyon yüzdesi değişir. Bununla birlikte, ölçülebilir göz egzersizlerinde okuyucu kendi konsantrasyonu konusunda bilgilenmekte ve konsantrasyonu azaltıcı etkenlere karşı uyandırılmaktadır.

İÇ SES

İç ses, kısaca içinden okumaktır. Okuyucu, burada, kelimeleri, dudaklarıyla veya ses telleriyle telaffuz etmemekte, ancak bu kelimelerin telaffuzunu hayâl etmektedir. Adeta, okuyucunun zihnindeki bir spiker, okuyucunun, kelimelerin telaffuzunu hayâl etmeden geçmesine engel olmaktadır. Zihnindeki spiker, kelimeleri telaffuz etmekte, okuyucu da, dudak ve ses tellerinde hiçbir hareket olmaksızın o spikeri dinlemektedir. Hızlı ve etkili okuma, iç sesi yok etmekle mümkündür.

OKUMA HIZI HANGİ ORANDA ARTIYOR?

Ortalama okuyucunun dakikadaki hızı, 150 ilâ 250 kelime arasındadır. Kötü okuma alışkanlıklarından kurtulmadıkça, bu hızı pek yükseltmez; "iç ses" ten kurtulmadıkça da 500 kelime/dakikayı aşamaz. Dakikada 500 kelimelik hız, okuyucunun basılı metni, artık görsel imajlarla algıladığı ve "GÖRSEL OKUYUCU" kategorisine girdiği objektif sınırı belirtir, "GÖRSEL OKUYUCU" kategorisine giren bu okuyucunun hızının daha sonra hangi seviyelere çıkacağını ise iki etken belirliyor :

- 1) Hızlı ve etkili okumanın kurallarını eksiksiz uygulama ve yoğun egzersiz yapma,
- 2) Okuyucunun kültür yapısı ve ilgi alanının genişliği.

Hemen görüleceği gibi, her iki etken de, nihai olarak okuyucunun kendi kontrolünde bulunan ve kişisel disiplini ile geliştirilebilecek etkenlerdir.

"Görsel okuyucu" olduktan sonra, okuyucu kendi hızını sürekli geliştirebilir. Hızlı ve etkili okuma seminerlerinde grup ortalaması olarak genellikle 700-800 kelimelik hızlar elde edilmektedir. Kişisel olarak 1000 kelimeyi aşan çok sayıda katılımcı da vardır.

VERİMSİZ OKUYUCU İLE ETKİN OKUYUCUNUN KARŞILAŞTIRILMASI

Verimsiz okuyucu ile görsel okuyucu kategorisine girmiş etkin okuyucuyu bir tabloda karşılaştırmalı olarak gösterebiliriz :

Verimsiz Okuyucu	Etkin Okuyucu
Yavaş okur (200-250 kelime)	Hızlı okur (500 kelime ve daha yukarı)
Sabit hızla okur	Hızını yazıya ve yazara göre ayarlar.
Kelime kelime okur	Yazıdan anlam çıkarabilmek için kendi iradesiyle atlamalar yapar.
Bir satırı 8 ilâ 12 göz hareketinde okur.	Satırı 2 veya 3 göz hareketinde okur.
Dudak, ses telleri ve iç ses yardımıyla okur.	Okumayı beyin ve göz arasında gerçekleştirir.
Konsantre olamaz.	Çabuk konsantre olur.
Çabuk yorulur. Okumayı yalnızca zorunlu olduğu zaman ve kısa bir süre için yapar.	Yorulmadan saatlerce okuyabilir.

BAZI SORULAR

Hızlı ve etkili okuma özel bazı kişisel yetenekler gerektirir mi?

Hayır, hızlı ve etkili okuma, kötü alışkanlıklardan arınma ve konsantrasyon artışına dayalı olan bir tekniktir. Ayrıca, özel bazı kişisel yetenekler gerektirmemektedir.

Okuma hızını arttırmada bir üst sınır var mıdır?

Hayır, bir üst sınır yoktur. Görsel imajlara verilen tepki ne kadar "refleksive" olursa ve okuyucunun kültür seviyesi ne kadar yüksek olursa, okuma hızı da o kadar yüksek olacaktır.

Hızlı ve etkili okuma seminerlerinde ulaşılan okuma hızı seviyesi, seminer sonrasında da korunabiliyor mu?

Seminerler sırasında erişilen hız, verilen egzersizler, belirtilen kurallara uygun olarak yapıldığında azalmamaktadır. Hatta disiplini okuyucu, izlediği seminere paralel çalışmaları belli periyotlarla yaparak, hızını çok daha yüksek seviyelere çıkarabilmektedir.

Kişilere göre değişen okuma hızı seviyeleri nereden kaynaklanıyor?

Kişilere göre değişen okuma hızları, eğer kötü okuma alışkanlıklarından bütünüyle kurtulmuşsa, şu üç nedene dayanır: a) Kültür seviyesi farkı, b) Hızlı ve etkili okumayı bir yeteneğe dönüştüren egzersiz yoğunluğu farkı, c) Okuma alışkanlığı farkı.

DOĞAL GAZLA ÇALIŞAN UÇAK

Fransa'da ilk defa sivilleştirilmiş doğal gazla (GNL) çalışan bir uçak yapıldı. Söz konusu uçak TU-154 B'den hareketle, TU-154 B'nin yapımcısı A.Tupolev'in dikkatli çalışmalarıyla yapılmış ve TU-155 adını almış bir Sovyet uçağı (Bu esnada TU-154-B'nin de Aeroflot'un bel kemiğini oluşturduğunu ve belki de bir Boeing 727 veya İngiliz Tridenti ile kıyaslanabileceğini de eklemek gerekir).

Sivilleştirilmiş doğal gaz (GNL), kabinin arkasına yerleştirilmiş, 6 m³'lük nikel-çelik karışımı küçük bir depoda saklanmaktadır. Gazın yoğunluğu hesaba katılırsa (0,42) küçük depo, aşağı yukarı 2,5 ton metan ihtiva edecek durumdur. Tabii bu arada atmosfer basıncı göz önüne alınarak, sıcaklığın 163°C'tan fazla olmamasına özen göstermek gerekmektedir.

Gaz halindeki metan yavaş yavaş buharlaştığından, hava ile birleşerek patlayıcı bir karışım oluşturacaktır. Bu nedenle, küçük deponun da içinde bulunduğu uçağın çatı kısmı, sürekli olarak havalandırılmalıdır. Uçağın önünde bulunan kontrol kutusu, hem küçük deponun hem de tesisatın tamamının (basınç ve sıcaklık) aralıksız olarak denetimini sağlar.

Sıvı gaz, bir turbo pompası tarafından pompalanır. Turbo pompası da enerjisini sağ arka turbo reaktöründen gelen basınçlı havadan alır. "Çift karbüratör sistemi", hem motorun harekete geçmesi hem de olası bir 'GNL' yokluğunda geçici birtakım önlemlerin alınmasında etkili olacak şekilde

TU-155'in deposunda, metanın işler hale gelmesinde kullanılan azot damacaneleri görülüyor. Üst kısımda ise, aynı amaca hizmet eden helyum damacaneleri bulunmaktadır.

düzenlenmiştir. Bir uçuş esnasında motor önce kerzeni harekete geçirir, sonra sıvı gaza ulaşır.

A.Tupolev, bu gerçek uçan bombanın geleceğine oldukça iyimser bakıyor. Birkaç yıl içinde SSCB'de başgösterecek olan petrol sıkıntısının, bu tip bir aracın gelişmesini kolaylaştıracağı düşüncesinde. Öte yandan GNL'nin düşük maliyeti sayesinde, oldukça ekonomik bir araç ortaya çıkıyor ve hatta SSCB'de doğrudan hava alanlarına gidecek bir gaz boru hattı gündeme geliyor. Üstelik, karbonik gaz ve suyun neredeyse tamamının yanması sonucu artık hale gelmeleri yanında, gazlı uçağın tertemiz olması dikkati çekiyor.

Aracın yapımcısına göre, bütün bu avantajlar göz önüne alınınca TU-155'in gelecek yıllarda TU-154-B'nin yerini alması işten bile değil. Tabii yolcuların bu konudaki fikirleri sorulmazsa eğer.

Science et Avenir'den çev.:
Semra YALÇIN

Okuma hızı arttıkça anlama yüzdesini düşürmeyecek mekanizma nedir?

Okuma hızı ve anlama yüzdesi, her okuyucuda belli bir ilişki içindedir. Okuyucu, anlama yüzdesini herhangi bir test ile ölçmemiş olsa dahi, kendine doyum sağlayan bir anlama yüzdesine göre okumayı gerçekleştirir. Yani, anlama yüzdesinden hoşnut olmayıp da okuma hızını düşürmemiş bir kişi düşünülemez. Zihin, anlama testini, okuyucu bir başına olsa dahi gerçekleştirir ve bunu objektif olarak yapar.

Okuma hızı arttıkça, zihin yükü artmış olmamaktadır. Görsel imajların zihne aktarılmasındaki süreç kısalmaktadır. Okuma sürecinde, zihnin algılayış ve yorumlayış sağlam bir filtrasyona dayanan yeteneği geliştirmektedir.

**Bilginin efendisi olmak için,
çalışmanın uşağı olmak şarttır.**

Balzac

